

Sabiedrības integrācijas fonds

Padomes 3.sēdes darba kārtības

7.jautājuma materiāls

**Latvijas valsts budžeta finansētās programmas
“Mazākumtautību un latviešu jauniešu
sadarbības programma”**

Izvērtējums

Identifikācijas Nr.: 2020.LV/MTSP

1. Programmas raksturojums

Pamatojoties uz Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānu 2019.-2020.gadam 2.rīcības virzienā “Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa” definēto apakšmērķi - stiprināt nacionālo kultūrtelpu”, kā arī Nacionālās drošības koncepcijā noteiktajām prioritātēm pilsoniskās sabiedrības vienotības apdraudējuma novēršanai, ir ļoti svarīgi veicināt mazākumtautību pārstāvju, jo īpaši jauniešu iesaisti pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs, mazinot mazākumtautību atsvešinātību no valsts un novēršot divkopienu sabiedrības riskus.

Arī Nacionālā attīstības plāna 2020 rīcības virziens “Cilvēku sadarbība, kultūra un pilsoniskā līdzdalība kā piederības Latvijai pamats” cita starpā nosaka nepieciešamību veicināt iedzīvotāju piederības sajūtu Latvijai, tādējādi nostiprinot viņu vēlmi dzīvot, strādāt un veidot ģimeni Latvijā. Sabiedrība ar augstu iedzīvotāju savstarpējo uzticību ir spējīgāka virzīt ekonomikas attīstību globālajā laikmetā, un cilvēki ir vairāk apmierināti ar dzīvi [318].

Lai virzītos uz šo mērķi Sabiedrības integrācijas fonds rīko projektu konkursu mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām ar mērķi, sadarbojoties ar citām Latvijas nevalstiskajām organizācijām, kā arī mazākumtautību un latviešu skolām, īstenot savstarpēju sadarbību veicinošas aktivitātes uz savstarpēji vienojošām vērtībām.

Programmas “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma” (turpmāk – programma”) mērķis ir veicināt Latvijā dzīvojošo mazākumtautību un latviešu jauniešu dialoga attīstību un sadarbību, kā arī sekmēt mazākumtautību jauniešu līdzdalību pilsoniskās sabiedrības veidošanā, sekmēt kultūras mantojuma apzināšanu, piederības sajūtu Latvijai un kopīgu izpratni par kultūras un vēstures jautājumiem.

Programmas ietvaros bija atbalstāmi mazākumtautību un latviešu skolu jauniešu sadarbības projekti, kas vērsti uz kopīgu vērtību apzināšanu un kopšanu, vienotas vēstures izpratnes veidošanu, Latvijas sabiedrisko un politisko procesu izpratni un analīzi.

2020.gadā bija plānots atbalstīt vismaz sešus jauniešu starptautiskās sadarbības projektus, iesaistot tajos vismaz 150 mazākumtautību un tikpat latviešu skolu jauniešus, veicinot vienotu vēstures, kultūras un politisko norišu izpratni.

Kopējais programmas ietvaros pieejamais finansējums projektiem bija EUR 31 303,00. Vienam projektam pieejamais programmas finansējums bija EUR 5 200,00. Projekta īstenošana varēja piesaistīt papildu finansējumu no citiem finanšu avotiem, piemēram, pašvaldības līdzfinansējumu, ziedojumus no juridiskām vai fiziskām personām, vai ieguldīt to natūrā kā brīvprātīgo darbu.

Atbilstoši projektu konkursa nolikumam projektu varēja iesniegt Latvijas Republikā reģistrētas mazākumtautību biedrības un nodibinājumi, kuras atbilst Biedrību un nodibinājumu likumā noteiktajām prasībām un kuru statūtos noteiktais primārais darbības mērķis ir konkrētās mazākumtautības interešu pārstāvība un/vai starpkultūru dialoga attīstība, kas darbojas ar bērniem un jauniešiem, t.sk. mazākumtautību skolās.

Projektos varēja iekļaut šādas aktivitātes:

- vēstures izziņas/pētniecības projekti, piemēram, kāda konkrēta Latvijas vēstures notikuma rekonstrukcija, balstoties uz konkrētiem pārbaudītiem faktiem, t.sk. muzeju apmeklējumi, arhīvu materiālu izpēte un tml.;
- kultūras izziņas/ pētniecības projekti, piemēram, mazākumtautību izcelsmes Latvijas mākslas un kultūras darbinieku devuma Latvijai apzināšana;
- debašu forumi un diskusiju klubi;
- viktorīnas;

- mazākumtautību un latviešu jauniešu kopīgas tematiskās nometnes, ekspedīcijas;
- videostāstu, fotostāstu, iestudējumu utml. materiālu veidošana kā atsevišķa aktivitāte, kas tematiski atbilst programmas mērķiem;
- citas aktivitātes, kuras atbilst programmas mērķim.

2. Projektu pieteikumu konkursa apraksts

Programmas ietvaros 2020.gadā notika viens atklāts projektu konkurss, kas tika izsludināts 2020.gada 13.februārī ar projektu iesniegšanas termiņu – 2020.gada 13.martā. Konkursa ietvaros tika saņemti seši projektu pieteikumi, no kuriem četri tika novērtēti kā atbilstoši atbilstības un kvalitātes vērtēšanas kritēriju nosacījumiem un tika apstiprināti par kopējo programmas finansējuma summu 20 800,00 EUR.

Noraidīšanai tika virzīti divi kvalitātes kritērijiem neatbilstoši pieteikumi par kopējo pieprasīto summu 10 390,00 EUR. Tomēr Fonda padome, izskatot projektu vērtēšanas rezultātus, nolēma nenoraidīt šos projektu pieteikumus, bet dot iespēju projektu iesniedzējiem pilnveidot projekta pieteikumus, ietverot aktivitātes, kas precīzāk atbilst programmā norādīto mērķu sasniegšanai un iesniegt pieteikumus atkārtotai izvērtēšanai. Projektu pieteikumu vērtēšanas komisija izvērtēja atkārtoti iesniegtos pieteikumus un secināja, ka abi projektu pieteikumi atbilst Konkursa nolikuma 4.punktā noteiktajiem atbilstības un kvalitātes vērtēšanas kritērijiem un tika apstiprināti par kopējo pieprasīto summu EUR 10370,00.

3. Apstiprināto un īstenoto projektu pieteikumu uzraudzība

2020.gadā programmas ietvaros tika uzsākta sešu mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības projektu īstenošana. Diemžēl Covid-19 ārkārtas situācijas dēļ ieviesto ierobežojumu dēļ no vairākiem pasākumiem projektu īstenotājiem bija jāatsakās un viens projekta īstenotājs projektu tikai uzsāka, bet faktiski projekta galvenās aktivitātes netika īstenotas vispār. Tādējādi turpmāk tiks izvērtētas tikai piecu īstenoto projektu veiktās aktivitātes.

Projekta aktivitātes tika īstenotas faktiski 6 Latvijas reģionos – 2 projekti Rīgas, pa vienam Kurzemes, Vidzemes, Latgales un Zemgales reģionā.

4. Projektu īstenoto rezultātu analīze

Kopējais projektos iesaistītās tiešās mērķa grupas dalībnieku skaits 2020. gadā bija 288 jaunieši, t.sk. arī 4 jaunieši ar īpašām vajadzībām. Kopējo skaitu sastāda 151 mazākumtautību (krievi, poļi, ebreji, ukraiņi, lietuvieši, igauņi u.c.) pārstāvji un 137 latviešu tautības jaunieši.

Iesaistīta tika arī netiešās mērķa grupas dalībnieki (1125 dalībnieki) – vecāki, brāļi, māsas, tuvinieki, pedagogi, citu organizāciju pārstāvji u.c., bet skaitliski grūti definējama ir arī tā jauniešu daļa, kas nepiedalījās tieši projekta aktivitāšu īstenošanā, bet izrādīja interesi un apmeklēja vai piedalījās online projektu īstenotāju organizētos pasākumos diskusijās, prezentācijās un priekšnesumos.

Lai arī precīzu visu projektu aktivitāšu dalībnieku skaitlisko dalījumu pa etniskās izcelsmes grupām nav iespējams noteikt, jo ne visi dalībnieki piekrīt norādīt savu tautību, tomēr, kā secināms no projektu noslēgumu pārskatos, interneta vietnēs un medijos pieejamās informācijas, lielākais mazākumtautību izcelsmes dalībnieku skaits, kas aktīvi piedalījušies projektu īstenošanas aktivitātes, ir slāvu izcelsmes jaunieši. Tas skaidrojams ar latviešu

sabiedrības etniskā sastāva īpatnībām. Nākošā skaitliski lielākā grupa ir ebreju izcelsmes jaunieši, kam seko igauņi un lietuvieši. Skaitliskā proporcija starp latviešu jauniešiem un mazākumtautību jauniešiem atbilstoši Konkursa nolikumam tika nodrošināta.

Lai sasniegtu programmas mērķi - īstenotu jauniešu starpetniskās sadarbības projektus, veicinot vienotu vēstures, kultūras un politisko norišu izpratni, projektu īstenotāji bija izvēlējušies dažādas pieejas programmas mērķu sasniegšanai.

Aktivitātes atšķīrās pēc satura un plānotajiem mērķiem (1.attēls):

❖ **Ekskursijas un ekspedīcijas**

Kā vienu no galvenajām aktivitātēm vairāki projektu īstenotāji bija ieplānojuši un īstenoja izglītojošas ekskursijas, ekspedīcijas, lai iepazītos, pētītu un uzzinātu ko jaunu, līdz šim viņiem nezināmu par dažādu mazākumtautību izcelsmes personību dzīvi un darbošanos Latvijas labā. Piemēram, „Kurzeme Latvijas liktenī” uz Kurzemes vietām (biedrība “Latvijas Vācu savienība”), tematiska sadarbības ekspedīcija Kurzemē – ievērojamu personu piemiņas vietas, mazākumtautību pārstāvju radīti vai tiem veltīti vēsturiski objekti ((Rīgas Vācu kultūras biedrība);

❖ **Pētniecības process**

Piemēram, Vangažu ukraiņu biedrība “Jatraņ”- etniskās atmiņas saglabāšana saistībā ar dzimtu vēsturi, dzimtās vietas iedzīvotājiem, garīgo avotu skaidrība – viss labākais, kas izturējis laika pārbaudi un palicis kā dārgs mantojums no iepriekšējām paaudzēm, skolēni tika aicināti izpētīt savas dzimtas cilvēku tautības, izzinot savas etniskās saknes, līdz ar to arī gūstot izpratni par dažādām tautībām, to kultūrām, kuru iezīmes varēs meklēt, pētīt un atrast savas dzimtas tradīcijās, to nozīmi, u.c. informāciju.

Jāatzīmē, ka jauniešiem šādu pētījumu veikšanai ir nepieciešams laiks, iespējas un kvalificētu speciālistu palīdzība, kas projekta ierobežotā īstenošanas laika, kas sakrīt arī ar skolēnu brīvlaiku, kā arī ar mācību gada sākuma periodu skolās, ne vienmēr ir pietiekams, lai šādus pasākumus kvalitatīvi īstenotu. Šogad šo pasākumu īstenošanu ietekmēja arī Covid-19 ierobežojumi, kas neļāva daudzus pasākumus un konsultācijas veikt klātienē. Tādēļ ir likumsakarīgi, ka ar katru gadu arvien mazāks projektu īstenotāju skaits ieplāno šādu aktivitāti;

❖ **Debates, analītiskas diskusijas, zināšanu un erudīcijas viktorīnas, izglītojoši lokālpatriotiski pasākumi, kultūru dienas.**

Visi šie pasākumi plānoti un īstenoti ar mērķi, palielināt mazākumtautību pārstāvju pilsoniskās līdzdalības sajūtu un vēlmi iesaistīties sabiedriskajos procesos. Šie pasākumi piesaistījuši arī citus jauniešus un interesentus, kas nav bijuši tieši iesaistīti projekta īstenošanā, bet izrādījuši interesi par notiekošo. Piemēram, Rīgas Vācu kultūras biedrība organizējusi pilsonisku līdzdalību veicinošu zināšanu viktorīnu “Kritizēt? Nē, darīt un attīstīt!” un saliedējošu aktivitāti ar integrācijas tematiku “Tēvzeme mums viena”, Latvijas Vācu savienība organizējusi pilsonisko līdzdalību veicinoša zināšanu viktorīnu ar galda spēles “Integrācijas ALIAS” palīdzību (tematika: Latvijas politika, vēsture, ekonomika, kultūra, mazākumtautību personības u.tt.) u.c.;

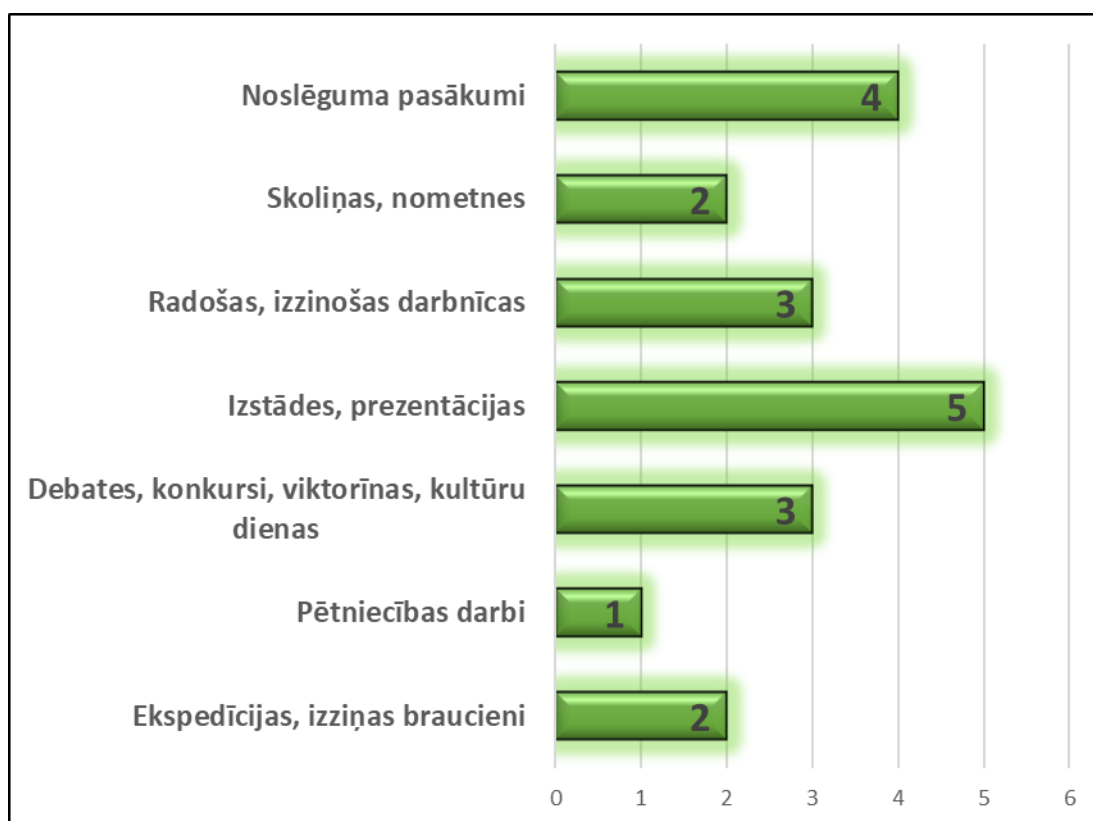
❖ **Radošās un izzinošās darbnīcas, konkursi**, kuru īstenošanas laikā dažādu tautību jauniešu dialogs un darbošanās mijiedarbība palīdzēja jauniešiem izprast citu kultūru īpatnības un komunicēt ar cilvēkiem no dažādām vidēm un kultūrām.

Piemēram, Latvijas ukraiņu biedrību apvienība kā vadmotīvu projektam bija izvēlējusies konkursu “Tautu rakstu vijas” -viena no katras tautas kultūras pamatvērtībām ir tās raksti un zīmes, kas ļauj iepazīt 4 tautu kultūru caur ornamentiku. Biedrība “Goral” projektā izzināja Jelgavas ebreju vēsturi un ebreju Jaunā gada svinēšanas tradīcijas.

- ❖ **Fotostāstu, videofilmiņu gatavošana, izstādes, prezentācijas** izmantotas vairāk vai mazāk visos īstenotajos projektos, it sevišķi kā projekta darbības rezultāts noslēguma pasākumos;
- ❖ **Radošā ebreju rudens skoliņa** – tematika par ebreju mūziku, diskusijas par projektā uzzināto – ebreju likteni un tā iemesliem (nacionālā naida rezultāts, u.c.), apspriež savu pieredzi komunicējot un darbojoties dažādu tautību jauniešiem kopā.
Kopīga tematiska nometne - Latvijas gruzīnu biedrība “SAMŠOBLO” īstenoja projektu ar mērķi - sekmēt gruzīnu un latviešu jauniešu dialoga attīstību un savstarpējo sadarbību, iesaistot viņus dažādās kopīgajās aktivitātēs nometnes laikā, veicināt kultūras apmaiņu un savstarpējo kultūras izpratni, iecietību un mazākumtautību jauniešu līdzdalību pilsoniskās sabiedrības veidošanā;
- ❖ **Noslēguma pasākumi**

gandrīz visos projektos bija plānoti projektu noslēguma pasākumi, kas noslēdza iepriekš veikto izziņas un pētniecības darbu, kuros uzstājās gan pieaicinātie dažādu jomu eksperti, gan paši dalībnieki ar sagatavotajām prezentācijām, kā arī tika demonstrēti dažādi jauniešu kopīgās sadarbības rezultāti – teatralizēti uzvedumi, folkloras priekšnesumi, izstādes, videomateriāli, interaktīvā spēle un tml. Šajā gadā Covid-19 situācijas dēļ daudz kas no iecerētā notika attālināti online formātā.

1.attēls.Projektu skaits, kuros īstenotas minētās aktivitātes.

Visiem projektiem nodrošināta publicitāte – informācija publicēta gan biedrību portālos, gan facebook.com, sagatavoti video sižeti, prezentāciju materiāli. Informācija par projektiem publicēta projektu īstenotāju un to sadarbības partneru interneta vietnēs.

Kopējais apgūtais programmas finansējums ir 26575,86 EUR. Finansējuma apguvi un nepilnīgas finansējuma apguves iemeslus skatīt 1.tabulā.

1.tabula. Projektu ietvaros pieprasītais un izlietotais finansējums

Projekta Nr.	Projekta īstenotājs	Plānotās projekta izmaksas (EUR)	Faktiskās attiecinātās izmaksas (EUR)	Neizlietotais vai atgūstamais finansējums
2020.LV/MTSP/01/01	RĪGAS VĀCU KULTŪRAS BIEDRĪBA	5 200,00	5 200,00	-
2020.LV/MTSP/02/03	BIEDRĪBA "LATVIJAS VĀCU SAVIENĪBA"	5 200,00	5 200,00	
2020.LV/MTSP/03/04	VANGAŽU UKRAIŅU BIEDRĪBA "JATRAŅ"	5 200,00	5 200,00	-
2020.LV/MTSP/04/02	BIEDRĪBA "GORALĻ"	5 200,00	5195,86	Neizlietotais finansējums 4,14 EUR
2020.LV/MTSP/07/05	MAKSA GOLDINA BIEDRĪBA „EBREJU KULTŪRAS MANTOJUMS”	5 190,00	600,00	Jāatmaksā neizlietotā avansa maksājuma daļa 4071,00 EUR, jo projekts faktiski nav īstenots
2020.LV/MTSP/08/06	LATVIJAS GRUZĪNU BIEDRĪBA "SAMŠOBLO"	5 180,00	5 180,00	-
	KOPĀ:	31 170,00	26575,86	4075,14

4. Secinājumi

Izvērtējot projektu īstenošanā sasniegtos rezultātus un iesniegtos projektu noslēguma pārskatus ar pievienotajiem nepieciešamajiem izmaksu pamatojuma dokumentiem, secināms, ka, lai gan projektu saturiskie rezultāti ir sasnieguši plānotos mērķus un gan tiešā, gan netiešā mērķauditorija ir aktīvi darbojusies un gandarīti par sasniegto, tomēr projektu īstenotāju administratīvā kapacitāte ne vienmēr ir bijusi pietiekoša.

Salīdzinot ar laika periodu no 2017. – 2019.gadam, vērojams, ka vairāku projektu īstenošanas administratīvajam personālam ir augusi kapacitāte un zināšanas finanšu un grāmatvedības jomā, palielinājusies izpratne par grāmatvedības kārtošanu un pareizu dokumentu noformēšanu, projektu īstenotāji ir ņēmuši vērā iepriekšējo gadu pieredzi un centušies neatkārtot iepriekšējos gados pieļautās kļūdas. Tomēr atsevišķiem projektu īstenotājiem finanšu un grāmatvedības atskaites dokumentos joprojām vērojamas tās pašas

kļūdas un neprecizitātes, kas iepriekšējos gados. Domājams, ka joprojām personālam nav pietiekoša kvalifikācija un ir ierobežotas iespējas piesaistīt zinošus speciālistus.

Šie novērojumi liek secināt, ka biedrībām vitāli nepieciešams stiprināt savu administratīvo kapacitāti, apgūt un papildināt zināšanas jomās, kur tās nejūtas kompetentas, mācīties no saviem partneriem, citām biedrībām, kurām jau ir daudz ilgāka projektu īstenošanas pieredze.

Taču kopumā programmas projekti ar salīdzinoši nelielo finansējuma apjomu veicina mazākumtautību biedrību administratīvās kapacitātes stiprināšanu un pilnveido to personāla zināšanas finanšu vadības jomā, kas noder arī organizācijas ikdienas darbā.

Neraugoties uz nelielo finansējuma apjomu un ierobežoto projektu īstenošanas laika periodu, projekti ir spējuši vienot dažādu tautību jauniešus kopīgiem mērķiem, kopīgi darbojoties. Lai arī kopējā projektos aptvertā tiešā mērķa grupa ir relatīvi neliela, projektu aktivitātes ir veicinājušas programmas mērķa sasniegšanu.

Lai sekmētu mazākumtautību biedrību ilgstpēju, vērojams, ka programmas ietvaros būtu jāpaplašina īstenošanas iespējas, nenorādot konkrētas aktivitātes programmā, bet ļaujot organizācijām pašām identificēt veidu un metodes pasākumu īstenošanā, taču saglabājot mērķi par mazākumtautību jauniešu līdzdalību pilsoniskās sabiedrības veidošanā, kultūras mantojuma apzināšanu, piederības sajūtu Latvijai un kopīgu izpratni par kultūras un vēstures jautājumiem.

Kā secināms no projektu noslēguma dokumentiem par īstenoto aktivitāšu saturu un tiešo un netiešo mērķgrupu interesi un iesaisti, programmu būtu lietderīgi turpināt arī nākotnē un sekmēt tās popularitāti visā Latvijā.

2020. gadā apstiprināto projektu pieteikumu saraksts

Nr.p.k.	Projekta Nr.	Projekta iesniedzējs	Projekta nosaukums
1.	2020.LV/MTSP/01	Rīgas Vācu kultūras biedrība	Jauniešu demokrātiskās sadarbības plenērs
2.	2020.LV/MTSP/03	Vangažu ukraiņu biedrība "Jatraņ"	Tautu rakstu vijas
3.	2020.LV/MTSP/04	Biedrība "Goraļ"	Roš Ha Šana (Ebreju jaunais gads) Jelgavā
4.	2020.LV/MTSP/02	Latvijas Vācu Savienība	Kas? Kur? Kad? Tēvzemē
5.	2020.LV/MTSP/07	Maksa Goldina biedrība „EBREJU KULTŪRAS MANTOJUMS”	Vienoti sportā. Mazākumtautību pārstāvji Latvijas sportā
6.	2020.LV/MTSP/08	Latvijas gruzīnu biedrība “SAMŠOBLO”	Gruzīnu un latviešu jauniešu sadarbība kultūras jomā